

Демографски преглед

Београд

Година I

Број 2/2000

Из извештаја о раду Савета за становништво, породицу и децу Владе Републике Србије (1994-1999. година)

- * Савет не може да довољно нагласи колико је важно да се циљеви политике обнављања становништва повежу и удруже са циљевима социјалне и развојне политике у најширем смислу. Сврха друштвеног настојања треба да буде да се циљеви ових политика учине компатибилним како би се узајамно подржавале и јачале.
- * Настављање нејовољних тенденција бременито је разноврсним опасностима за становништво, народ и државу, те се као такво мора прекинути. Неопходно је створити економске претпоставке за нормално ступање у живот младе генерације, за склањање брака и оснивање породице, за рехабилитацију рађања све до трећег иа и четвртог детета, за учвршћење положаја мајке и смањење терета репродукције коме је жена изложена.
- * Економски и социјални услови рехабилитације рађања нису и једини услови. Неопходно је да се репродукција становништва не само рационализује, већ и хуманизује у савременом смислу.
- * Политика рехабилитације рађања захтева велико повећање учешћа државе у средствима за финансирање биолошке репродукције. Међутим, у садашњим економским приликама не може се очекивати да ће бити могуће издвојити велика додатна средства. Имајући то у виду, Савет је предложио два различита, али међусобно чврсто повезана приступа проблему. Краткорочни приступ, који се ослања на усавршавање и експанзију постојеће система економско-социјалних и здравствених мера, са умереним повећањем средстава за ту сврху, с тим што рачуна и са веома знатним проширењем и диверсификацијом мера усмерених на подизање знања, свести и одговорности индивидуу. И дугорочнији приступ, који треба да обезбеди радикално проширење и интензификацију социјално-економских мера, до нивоа економски довољног да младима обезбеди стварање породице, а друштву неопходну биолошку репродукцију.

Сложеност политичког одговора на недовољно рађање

Питање политичког одговора на проблем ниског фертилитета становништва је вишеструко значајно и сложено, пре свега зато што је недовољно рађање доминантни узрок старења и депопулације развијених земаља, што чини актуелним питање односа популационог и друштвеног развоја, а затим и услед недостатка научног и искуственог сазнања у погледу достизања нивоа рађања потребног за просто обнављање генерација. Искуства развијених земаља указују да постоји значајан степен униформности у погледу циљева, праваца мера, као и дефинитивног израза примењених мера.

Данас је у највећој мери присутан индиректан приступ којим се, преко политике подршке породици, односно низа релевантних области социјалне политике (социјална сигурност, становање, запошљавање и др.), експлицитно или имплицитно тежи стварању услова који би могли стимулативно утицати на рађање. Индиректан приступ је резултат отпора директном уплићању политике у сферу репродуктивног понашања индивидуе. Отпор је тешко објаснити. Историјско искуство, људска права, политичке препреке, неверовање у ефекте популационе политике или веровање у човека као рационално биће, су неке од претпоставки које се намећу. Такође, потребно је

време, услед природе процеса, да се искупе прве последице незадовољавајућих демографских трендова. Индиректан приступ се, пак, суштински не разликује од отворено експлицитног пронаталитетног приступа који је карактерисао велики број источно-европских земаља и земаља Централне Европе током социјалистичког друштвеног уређења. Политика према фертилитету и у овим земљама је спровођена посредством политике према породици и различитих области социјалне политике, мада су у њиховим развојним плановима пронаталитетни циљеви били интегрисани.

Политика подршке породици има два циља, који заправо коегзистирају: смањивање трошкова родитељства и ублажавање неједнакости у животном стандарду између породица са и породица без деце. Овако дефинисани циљеви могли би се означити као демографски неутрални. Уобичајено се као циљна група дефинише породица, но у скорашње време, са порастом кампање о праву детета, циљ се усмерава на добробит деце. Плурализам форми породичне организације, као и увећање броја породица са једним родитељем, проширује опсег значења социјалног циља једнаких шанси за све. Пронаталитетни циљ, стимулисање већег броја деце у породици, како

би се достигао жељени ниво рађања, ређе је заступљен на општем нивоу.

Мере којима се операционализују ови циљеви могу бити у новцу или у услугама. Мада је тешко направити универзалну типологију мера помоћи породици, могуће је издвојити: финансијска давања којима се тежи покрити део економског терета подизања деце, чему се, условно, може припојити и систем пореских олакшица; регулисање радног статуса родитеља и одсуствовања током трудноће, порођаја, подизања мале деце и неговања болесног детета, као и могућности усклађивања рада и родитељства, флексибилним системом радног времена; програми чувања деце запослених родитеља и планирање породице.

Политика подршке породици има, најмање, приврени пронаталитетни ефекат. То је утврђено за земље Централне и Источне Европе у време када су спроводиле мере са експлицитно пронаталитетним циљем, као и данас за нордијске земље, посебно Шведску, и неке земље Западне Европе. Многи аутори оцењују да се постиже и дуготрајан ефекат. Он се креће између неопадна завршеног фертилитета на пример у Чехословачкој, до повећања просечног броја деце у породици за 10% у Мађарској и Француској. И Екартова студија из деведесетих година, базирана на искуствима једанаест земаља, показала је да високе материјалне бенефиције могу повећати стопу укупног фертилитета у висини од 0,2 детета по жени. Значајан је и пример Шведске. Политика, чији је циљ успостављање равнотеже између живота, професије и породице и пружање подједнаке шансе жени за самоостваривање, повећала је фертилитет становништва до нивоа који је близу потребног за обнављање генерација. Стопа укупног фертилитета у 1991. години износила је чак 2,13. Део повећања се сигурно дугује повећању рађања првог детета жена у тридесетим годинама живота, као и смањењу временског размака између рођења првог и другог детета. Међутим, отворено је питање да ли ће и завршени фертилитет становништва расти.

Дакле, највећи број процена указује да је максимални ефекат примењених мера пораст завршеног фертилитета до 10%, што је у условима изузетно ниског фертилитета недовољно. Разлози изостајања жељених ефеката су свакако многобројни и недовољно познати. С једне стране, могуће их је тражити у неадекватној операционализацији мера, а са друге њихов узрок може бити економске природе, неадекватан ниво економског развоја или одсуство спремности издвајања адекватних средстава. Разлози могу бити и политичке природе као што је подређеност мера популационе политике другим областима социјалне политике, са којима се преплићу или у чијим оквирима се спроводе, а које се, са становништа краткорочних критерија функционисања друштвеног система, указују приоритетним (пре свега политика радне снаге). Обезбеђење адекватних финансијских средстава за програме намењене породици, родите-

љима и деци отежано је и повећаним потребама социјалне бригае о старима.

Ставови појединаца о узроцима ниског рађања и њихова очекивања од државе, да својом активношћу отклони препреке реализацији већег броја деце, указују на сагласност са постојећим системом мера. То показује да он, потенцијално, може имати већи пронаталитетни стимуланс уколико би могућност и спремност државе била већа да адекватно одговори на индивидуалне захтеве. При томе се мисли на реализацију жељеног броја деце, који је по правилу виши но реализовани, али и нижи но што је потребно за просту репродукцију становништва. Према проценама аналитичара завршени фертилитет тада би могао бити виши за још 10%. Наравно, тиме би проблем недовољног рађања био ублажен, али не и решен, што упућује на другу страну проблема адекватног одговора на низ фертилитет становништва.

То поставља много сложеније питање адекватности мера, с обзиром на комплексну детерминистичку основу репродуктивног понашања у савременом друштву. У основи ниских репродуктивних норми налази се развијен систем потреба индивидуа и мноштво алтернативних опција њиховог задовољења. Доминантни вредносни систем обележава индивидуализам и материјализам у оквиру којих се одређују вредност и цена детета. Истраживања указују да је родитељство задржало високо место у систему вредности индивидуа, али и да се изменила његова суштина. Неегзистенцијална основа вредности детета постаје одредница репродуктивног понашања, јер се остварује са једним или двоје деце. Самим тим се намеће питање, да ли има реалних простора за популациону политику у новом моделу репродуктивног понашања који је тако дубоко условљен да релативизује културно наслеђе условљавајући конвергентно, хомогенизовано репродуктивно понашање у развијеним земљама.

Резултати истраживања показују да постоје неке битне претпоставке за рехабилитацију рађања, пре свега, добра информисаност о демографским проблемима и осетљивост на њих, затим, високо вредновање брака и истицање породичног живота и деце као најважније животне аспирације и циља *per se*. Такође, више налаза овог истраживања упућује и на индивидуално препознавање структурних препрека као битне баријере између индивидуалних репродуктивних намера и понашања. Отуда постоји простор за популациону политику. Наредна битна претпоставка за рехабилитацију рађања је прихватање пронаталитетне политике и спремност да се позитивно реагује у условима које ће она створити. Дисонантно је, међутим, доминантно истицање индивидуалних потреба, затварање на микро нивоу и истовремено постојање свести о проблему, али не и свести о личној улози у његовом решавању. Самим тим се намеће дилема да ли би појединац на постојеће пронаталитетне мере, и у условима њихове адекватне операционализације, одговорио рађањем потребног броја деце?

Могући нови правац у оквиру пронаталитетне политике је популациона едукација. Ширење знања о демографским процесима, њиховим узроцима и последицама је предуслов објективне и документоване перцепције и формирања ставова јавног мњења, битних за демографски релевантна понашања. Истовремено, ниво демографског знања и реле-

вантни ставови индивидуа постају битне информације за творце популационе политике.

Популациона едукација је препозната као важан елемент популационе политике и у Програму акције, усвојеном на Међународној конференцији о становништву и развоју у Каиру 1994. У Програму је изнет низ прагматичних савета. Најважнији су: образовање везано за популациону тематику мора да почне у основној школи; медији треба да буду главни инструмент за ширење знања и мотивације и подстицање јавне дискусије о демографским питањима; неопходна је мобилизација јавног мњења, укључујући и чланове парламента; образовне програме треба истовремено спроводити на више фронтова и у складу са другим акцијама популационе политике; битно је ослањање на истраживања информационалних потреба и најприхватљивијих начина за њихово ширење у одређеној култури; и стварање специјалиста за питања науке о становништву на универзитетском нивоу.

Популациона политика у Србији

Универзални циљ савремене популационе политике је умерено рађање и продужење средњег трајања живота. Остваривањем тог општег циља постиже се просто обнављање становништва и побољшања квалитет живота постојећих генерација. Општи циљеви популационе политике садрже читав низ посебних циљева: од хуманизације и модернизације биолошке репродукције друштва, до свесног, жељеног и одговорног родитељства и побољшања здравља мајки и деце. Посебне циљеве одређује демографска ситуација. У нашим условима она је сложена, не само због тога што се развитак становништва одвија по дуалном типу репродукције, већ и због тога што се одвија под дејством бурних догађаја, током 90тих, међу којима је најдрастичнији оружана агресија НАТО пакта, са свим својим тешким директним и индиректним последицама.

Према закључцима Владе Републике Србије најважнији циљеви развоја становништва у Србији су: сузбијање постојећих негативних појава, које се испољавају, пре свега, у недовољном рађању у једном делу и прекомерном рађању у другом делу Републике, постизање стабилизације раста становништва на целом подручју Републике до нивоа потребног за обнављање становништва, побољшање здравственог стања становништва и смањење смртности, рационални територијални развој становништва и смањење исељавања.

Од почетка деведесетих година утврђене су одређене мере популационе политике у многим областима релевантним за репродукцију становништва. Оне се заснивају на досадашњим знањима, спроведеним научним истраживањима и искуствима других земаља, као и сопственим. Овакав приступ је неопходан због сложености феномена рађања и обнављања становништва у чијој се основи налази слобода и право сваке индивидуе да одлучује о рађању и потреба друштва да рађањем довољног броја деце траје и развија се у непрекидном обнављању.

Мере које су утврђене и које се сада спроводе имају позитиван карактер, ди-

с друге стране, значајан ресурс у популационој политици је локална заједница. Не као замена за државну интервенцију везану за рехабилитацију рађања, већ у смислу ефикаснијег спровођења и/или надградње мера које држава промовише као и нових иницијатива, које, обогаћене искуством, могу бити и централизоване.

На крају треба подвући да особине и резултати досадашње политике у области фертилитета становништва откривају крупне проблеме. Поред несумњивог напретка у квалитативном смислу - распрострањеност, постављена начела, принципи и циљеви, изграђен институционални оквир - пронаталитетна политика није довољно ефикасна да реши популациони проблем. Акције у прилог рађања морају бити интензивније, целовитије и истраживачке. Међутим, велики и можда најсложенији проблем који популациона политика треба да савлада налази се у сфери свести - државној, друштвеној, политичкој и индивидуалној.

др *Мирјана Раушевић*

ференциран приступ у појединостима, с обзиром на различитост демографских прилика у регионима, и усмерене су постигању наведених циљева развитака становништва.

Мере у систему друштвене бригае о деци

Највећа концентрација економско-социјалних мера налази се у систему друштвене бригае о деци. Законом о друштвеној бризи о деци утврђене су следеће мере које су усмерене на остваривање демографских циљева: накнада зараде за време породичног одсуства запосленог родитеља и одсуства са рада усвојоца ради неге детета; матерински додатак; помоћ за опрему новорођенчета; додатак на децу; накнада трошкова боравка у предшколској установи за треће и свако наредно дете у породици, у општинама (насељима) са негативном стопом природног прираштаја становништва; предшколско васпитање и образовање за децу без родитељског старања, децу са сметњама у развоју и децу на дужем болничком лечењу; васпитно-образовни програм у години пред ползак у основну школу у трајању од три сата дневно током школске године. Ове мере имају карактер права од општег интереса и финансирају се из буџета Републике.

Поред њих, постоје и следеће мере које се финансирају из општинских буџета: боравак, предшколско васпитање и образовање и превентивна здравствена заштита деце предшколског узраста и боравак деце основношколског узраста до 10 година старости у предшколској установи; одмор и рекреација деце до 15 година старости у децем одмаралишту и регресирање боравак деце у предшколској установи, одмора и рекреације.

Мере у систему друштвене бригае о деци, у бројним евалуацијама које се врше, добијају високу оцену - корисника, научника, стручњака. Међутим, проблеми које треба решити су: недовољан обухват неких мера и кашњење у исплатама додатка на децу и материнског додатка.

Табела 1. - Преглед броја корисника мера, обухвата и висине материјалних давања

Ред. бр.	Назив мере	Број корисника	Укупна популација	% обу-хвата	Висина материјалних давања
1.	Накнада зараде за време породичног одсуства	28.268	18.268	100	у висини зараде
2.	Матерински додатак	34.716	-	-	-
3.	Помоћ за опрему новорођенчета	6.131	-	-	у висини једне просечне зараде по запосленом у привреди Републике
4.	Додатак на децу	677.206	-	25,16	20% за прво дете, 25% за друго дете, 30% за треће дете од просечне зараде у привреди Републике
5.	Накнада трошкова боравка у предшколској установи за треће дете у општинама (насељима) са негативним природним прираштајем	8.298	-	-	према економској цени боравка
6.	Предшколско васпитање и образовање за децу без родитељског старања, децу са сметњама у развоју и децу на дужем болничком лечењу	1.976	-	-	у висини економске цене по васпитној групи
7.	Васпитно-образовни програм за децу у години пред полазак у школу	68.007 +22.366 ¹ 90.373	132.063	68,43	у висини економске цене по васпитној групи
8.	Помоћ мајкама избеглицама са децом до једне године старости	805	-	-	25% од просечне зараде по запосленом у привреди Републике
9.	Целодневни боравак у предшколским установама	111.832	687.387	16,26	80% просечно по детету од економске цене
10.	УКУПНО:	937.239	2.691.373	34,82	-

¹ Деца шестогодишњег узраста у целодневном боравку.

контрола здравственог стања деце, школске деце и студената.

У појединим наставним предметима постоје садржаји из области становништва, породице, планирања породице и популационе политике, што је значајно за учешће образовања у популационој политици државе.

Област пензијско-инвалидског осигурања, од 1992. године, садржи као меру популационе политике увећање радног стажа за две године по основу трећег детета.

У широкој области пореза постоји неопорезивање неких производа за децу и нижа стопа пореза за неке производе за децу.

Заштита деце без родитељског старања, усвојење и остале мере заштите породице, деце и старих, нису само облици социјалне заштите и социјалне сигурности, већ истовремено и мере популационе политике.

Мере и акције за планирање породице које је утврдила Влада Републике Србије и које се спроводе од 1998. године, све више добијају на значају као један од адекватних одговора на проблеме демографског развитка.

Иако су познати проблеми током деведесетих доносили велике економске проблеме и условљавали тешкоће у остваривању појединих мера, нису вршене рестрикције установљених мера, а стратегија деловања је проналажење решења за њихово редовно спровођење, унапређивање и изграђивање система мера популационе политике.

др Ана Гавриловић

Мере у области радних односа, запошљавања и заштите незапослених

Приказ мера у области радних односа, запошљавања и заштите незапослених, у табели 2, показује њихов број, разноврсност, али и квалитет решења. У поређењу

са другим земљама, породично одсуство је најдуже на свету, висина накнаде је једнака заради, а динамика исплата накнада зарада једнака је динамици исплата зарада.

Табела 2. - Мере у области радних односа, запошљавања и заштите незапослених

Ред. бр.	М е р е
1.	Породично одсуство у трајању до навршене године дана живота детета за прво, друго, четврто и свако наредно дете
2.	Породично одсуство у трајању до навршене две године живота детета за треће дете
3.	Одсуство са рада и рад са половином пуног радног времена за теже хендикепирано или тешко болесно дете
4.	Отац детета може користити право на породично одсуство у одређеним случајевима
5.	Право на породично одсуство има старатељ као и један од усвојилаца детета
6.	Рад са крајним радним временом за лица која се старају о особи оштећеној церебралном парализом, неком врстом пlegtije или оболелој од мишићне дистрофије
7.	Одсуство са рада за једног родитеља док дете не наврши три године уз мировање права и обавеза по основу рада
8.	Корисницима права на породично одсуство не може да престане радни однос у случају утврђивања престанка потребе за њиховим радом
9.	Право на одсуство са рада до седам радних дана у случају ступања у брак
10.	Повећање годишњег одмора за два радна дана самохраном родитељу са дететом до 14 година живота
11.	Повећање годишњег одмора родитељу који има више од троје деце до 14 година старости
12.	Мере активне политике запошљавања (преструктурирање постојећег производног програма, финансирање нових програма, samozapošljavanje, стручно оспособљавање, преквалификације, доквалификације, запошљавање приправника, обдарених лица и високостручних кадрова
13.	Новчане накнаде за случај привремене незапослености

Мере у здравству, образовању, пензијско-инвалидском осигурању, пореској политици и социјалној заштити

У области здравствене заштите изразити карактер популационих мера имају: организован и систематски здравствено-васпитни рад са младима, женама у генеративном периоду, трудним женама, парова-

вима, породицама; систематско праћење и контрола здравственог стања жена у вези са трудноћом, порођајем, материнством (лекарски прегледи, лабораторијска и друга испитивања) и систематско праћење и

Искуства

Комисија за популациону политику Извршног већа АП Војводина

Имајући у виду да се становништво Војводине не обнавља природним путем од 1989. године, Извршно веће АП Војводина је крајем 1994. године, донело одлуку о образовању своје Комисије за популациону политику.

Одлуком о образовању Комисије утврђено је да је њен главни задатак припремање Предлога програма демографског развоја АП Војводина, припремање мера за остваривање Програма, праћење реализације Програма, давање иницијатива за изградњу студија и елабората о појединим демографским питањима и остваривање сарадње са надлежним републичким органима.

Извршно веће АП Војводина препоручило је и извршним одборима скупштина општина да образују своје комисије за популациону политику, што је већина и учинила.

Комисија за популациону политику Извршног већа АП Војводина је основала Последипломску школу (про)наталитетне популационе политике у пракси с циљем да се едукују кадрови који ће се локално бавити проблематиком становништва и стварати масовни покрет за решавање проблема депопулације. Последипломска школа је организована шест пута за више од 80 полазника – стручњака разних профила.

Извршно веће Војводине, као генерални покровитељ, Комисија за популациону политику и Покрајински секретаријат за здравство, рад и социјалну политику организовали су, 1997. године симпозијум „Актуелни проблеми демографског развоја АП Војводина”, штампали Зборник радова, а сваке године, 11. новембра организују округли сто на тему из области демографије, посвећен академику, проф. др Бети Берићу, дојену медицинске струке и науке који је знатно допринео стручном, научном и практичном сагледавању демографске ситуације Војводине.

Комисија издаје свој билтен „Демографска информација и пракса”, који доставља свим субјектима заинтересованим за репродукцију становништва, а учествује и у обележавању „Дечје недеље”.

Чланови Комисије појединачно наступају у разним облицима масмедиа и путем њих информишу јавност о неповољној демографској ситуацији, о свом залагању да се проблеми демографског развоја из глобалне средине преносе на локални ниво и да се у локалној самоуправи нађу кадровски и материјални ресурси за решавање демографских проблема.

Оријентисана да свој рад организује на принципима „Мисли глобално, делуј локално”, Комисија за популациону политику Извршног већа АП Војводина пружа конкретну помоћ општинским комисијама у едукацијама, дефинисању и спровођењу мера популационе политике у локалним заједницама.

Борђе Ракочевић

Мере популационе политике општине Крушевац

Поред негативне стопе природног прираштаја, за општину Крушевац алармантни су и подаци о интензивном смањењу и старењу сеоског становништва. То је разлог што се у општини Крушевац већ неколико година предузимају акције и мере за рехабилитацију рађања. Стратегија популационе политике усмерена је на ревитализацију села, здравствену и социјалну заштиту.

Ревитализација села у општини спроводи се политиком улагања у развој сеоских насеља изградњом комуналне инфраструктуре, развојем школства, здравства, културе и спорта. Настављена је изградња путне мреже, објеката за водоснабдевање, развој ПТТ саобраћаја, обнављање домова културе, подизање црквених објеката, амбуланти и апотека, вртића и спортских терена. У селима се организују привредне манифестације ширег значаја и културни садржаји високог уметничког домета.

У здравственој заштити приоритет је дат унапређењу здравственог стања деце и омладине, заштити здравља новорођенчади, одојчади, мале деце и деце школског узраста, заштити репродуктивне функције жене, смањењу болести зависности.

У области дечје и социјалне заштите спроводе се активности са циљем поделе те-

рета у подизању подмлатка између породице и друштва и подстицања младих на благовремено заснивање и одржавање своје породице.

Посебна пажња се посвећује развоју Установе за предшколско васпитање, образовање и исхрану деце „Ната Вељковић”. Само у току 1999. године, отворено је пет нових вртића. Регресирани трошкови боравка деце од стране општине су изнад Законом прописаних услова. Ослобађање Установе плаћања комуналних трошкова, воде, доприноси за грађевинско земљиште и др. омогућили су најнижу цену боравка деце у Србији.

Полазећи од чињенице да трошкови школовања у приличној мери оптерећују породични буџет, из средстава буџета Општине за школску 1999/2000 годину набављен је школски прибор за све ученике првог разреда (1.500 ученика). Школе спроводе акцију обезбеђења уџбеника и школског прибора за трећег ђака у породици, а Центар за социјални рад сиромашнијим ученицима обезбеђује ђачке торбе.

Акција „Треће дете” у Расинском округу, која се одвија од 1991. године није прекидана ни у току рата 1999. Генерални покровитељ акције је Скупштина општине Крушевац, а непосредно је води и популарнише Радио-телевизија Победа-Крушевац. Број донатора и спонзора расте и проширује се на предузећа из целог округа, што је чињеница која охрабрује.

Већ неколико година јавна предузећа, чији је оснивач Општина, увела су знатне субвенције за плаћање накнада за породице са троје и више деце које се крећу и до 100% по члану или породици. Разне бенефиције утврђене су и за учеснике рата - припаднике војске и полиције.

Рагован Томашевић

Фондација за подстицање рађања деце општине Зајечар

Фондацију за подстицање рађања деце Зајечар основала је Скупштина општине Зајечар, 29. 12.1998. године и тиме се сврстала у ред првих општина у Републици које су питању natalитета поклониле посебну пажњу. Чланови Управног и Надзорног одбора Фондације именовани су на седници Скупштине општине од 29.01.1999. године и чине их представници установа и предузећа који у оквиру свог рада изузетну пажњу поклањају решавању проблема деце и породица.

Основни циљеви оснивања Фондације јесу:

- повећање фертилитета,
- проширење породице у смислу рађања троје и више деце,
- подизање животног стандарда породица са више деце.

Крајем 1999. године донета је Одлука о критеријумима за коришћење средстава Фондације, Одлука о висини улога суоснивача и усвојен је Финансијски план Фондације за 2000. годину. Средства ће највећим

делом бити искоришћена за помоћ породицама за новорођену децу у 2000. години, за помоћ социјално угроженим породицама, за задовољавање развојних потреба деце, за лечење тешко оболеле деце итд.

Почетком ове године, донета је и Одлука о изгледу заштитног знака Фондације и Одлука о издавању Потврде о приступању Фондацији.

У циљу поспешивања рађања трећег детета Скупштина општине из буџета, већ две године, исплаћује за свако новорођено треће дете 1.000,00 динара, а за свако наредно дете по 1.200,00 динара.

Скупштина општине Зајечар значајну пажњу поклања деци предшколског узраста, подршком Предшколској установи „Ђулићи” и обезбеђивањем њеног развоја, улагањима у образовање, помоћима за школовање социјално угрожене деце, стипендирању студената дефицитарних струка и помоћима друштвених организација и удружења грађана.

Жељко Мажар

Фондација за повећање natalитета општине Књажевац

Вишегодишње настојање органа локалне самоуправе да утврди и спроводи мере популационе политике у својој средини, резултирало је, септембра 1999. године, одлуком Скупштине општине о оснивању Фондације за повећање natalитета. Суоснивачи Фондације су правна лица која приступе Фондацији и уплате износ од најмање 5.000,00 динара, који ће се у наредном периоду увећавати за проценат раста трошкова живота у Републици Србији, и физичка лица која приступе Фондацији и уплате износ од најмање 40% од износа који уплаћују правна лица у текућој години.

Циљеви Фондације су ублажавање и заустављање пада фертилитета становништва, улагање напора да ниво рађања буде изнад оног који обезбеђује просту репродукцију, омогућавање проширења породице у смислу рађања троје и више деце и др.

Средствима Фондације, према одлуци њеног Управног одбора, финансираће се: једнократна помоћ породици за свако рођено дете у виду опреме новорођенчета - беби пакета, за сваку породицу; једнократна новчана помоћ породици за прво, друго или треће рођено дете при чему се висина новчане помоћи одређује зависно од реда рађања и висине прихода породице; новчана помоћ породицама без деце за лечење брачног стерилитета; новчана помоћ породицама за треће дете основно-школског узраста за ујину и уџбенике, независно од висине прихода породице, и реализација Програма активности и мера за повећање natalитета и природног прираштаја (пропагандни материјал, публикације, организовање предавања у школама и сл.).

За финансирање одређених мера које нису универзалне, утврђени су критеријуми као и процедура.

др Ана Гавриловић